

Sprogundervisning med iPads lige ved hånden

Tablets har i de seneste år fået megen opmærksomhed som et nyt læremiddel i skolen. Et voksende antal skoler har valgt at investere i denne mobile teknologi, og der er mange holdninger til og erfaringer med hvad især Apple's iPad kan bidrage med i undervisning og læring.

Denne artikel vil fokusere på nogle af de forskningsmæssige erfaringer med brug af iPads i undervisningen, det vil sige: hvilke muligheder har nyere forskning afdækket i forhold til brug af iPads i undervisningen, og hvad betyder det for fremmedsprogsundervisningen? Det følgende trækker primært på erfaringer fra et forskningsprojekt i Vejle kommune, hvor jeg fulgte fem 7. klassers arbejde med iPads i skoleåret 2012-13¹. Projektet omfatter erfaringer fra flere fag, herunder fremmedsprog, og trækker på observationer i klasserne samt interview med elever, lærere og skolens leder. Artiklen inddrager viden om brug af iPads og mobil læring i fremmedsprogsundervisningen. Min forskning viser at nogle af de muligheder som iPad'en giver som læremiddel i fremmedsprogsundervisningen, er at undervisningen kan organiseres fleksibelt med udgangspunkt i elevens interesser og behov, men også at eleven får bedre muligheder for at arbejde med sproget i kontekst og med flere modaliteter såsom lyd og billede.

iPad'en som læremiddel

iPad'en adskiller sig fra mange af de læremidler som i dag indgår i fremmedsprogsundervisningen, dvs. læremidler som er rammesat af formelle læringsituationer, og dermed er midler der har elevens

BENTE MEYER

Lektor, Institut for Læring og Filosofi,
Aalborg Universitet, København
bm@learning.aau.dk

læring som mål (Hansen 2010). Selv om nyere forskning viser at fremmedsprog er et af de fagområder hvor iPad'en bliver anvendt mest (Burden et al. 2012), er iPad'en således ikke nødvendigvis en 'app-bank' med et stort indhold af didaktiseret læringsmateriale til sprogundervisningen. Derimod fungerer iPad'en ofte som et web 2.0-redskab, hvor elever og lærere selv må producere fagligt indhold, f.eks. i form af film, selvportrætter, præsentationer og (e-)bøger (se Hermann, dette nummer). I denne forstand er iPad'en i højere grad et multimedieredskab end et tekstbehandlingsredskab, som derfor adskiller sig fra pc'en. Multimedieforankringen og brugerorienteringen er nogle af udfordringerne ved at bruge iPad'en i undervisningen, selv om den selvfølgelig kan anvendes som en 'almindelig' computer eller som et bibliotek for tekster og e-bøger. Som læremiddel er iPad'en altså potentielt forbundet med nogle nye deltagelsesmuligheder for den lærende og nye måder at organisere undervisningen på, hvor teknologien er integreret i det der foregår.

Forskning viser at iPad'en kan forbindes med en række handlemuligheder som er knyttet til dens status som en mobil teknologi, som lærere og elever har ved hånden i hverdagen (Heinrich 2012; Burden et al. 2012; Melhuish & Falloon 2010). Disse muligheder er f.eks. personliggørelse af læringen, fleksibilitet i læringens tid og sted og flere muligheder for interaktion med andre lokalt og globalt. I sprogundervisningen betyder dette blandt andet at teknologien kan være med til at understøtte arbejdet med fremmedsproget som en løbende og integreret del af elevens skole- og fritidsliv, hvis eleven har iPad'en med sig døgnet rundt på samme måde som smartphonen². Det er disse muligheder ved iPad'ens tilstedeværelse i undervisning og læring som efter min mening er det nye ved tabletten, ikke teknologien i sig selv.

iPads i sprogundervisningen

På Midtbykskolen i Vejle, hvor jeg lavede observationer i skoleåret 2012-13, har eleverne tidligere været vant til at bruge klassens smartboard eller computerne i skolens kælder når de skulle bruge it. Nu har de teknologien lige ved hånden via deres iPads, og det er i sig selv en mindre revolution i deres muligheder for at integrere teknologien i faglige og fritidsrelaterede aktiviteter.

På Midtbykskolen arbejder lærerne med at rammesætte og udvikle fremmedsprogsundervisningen så iPad'en bliver en del af læringen. I tysk og engelsk arbejder eleverne på forskellige måder med den nye teknologi. I tysk, hvor eleverne er begyndere, arbejder de med at optage sætninger på tysk når de på lærerens opfordring

interviewer hinanden. De bruger app'en Puppet Pals, som giver mulighed for at iscenesætte samtaler som små dukketeaterfilm. De små film hjælper eleverne til at overkomme udfordringerne ved at skulle bruge det nye sprog, og det giver dem mulighed for at lytte til deres udtale og forbedre den. De bruger også iPad'ens notatfunktion til at notere nye ord, f.eks. tyske tal. I engelskundervisningen arbejder eleverne med iMovie, hvor de skal fortælle om deres fritidsinteresser og lave små reklamefilm for hobbies såsom at holde bier. Filmene fremlægges via klassens smartboard og deles på denne måde med klassen.

I specialundervisningen arbejder man med grundlæggende ordforråd i engelsk, f.eks. dyrenavne. Engelsklæreren bruger smartboardet til at gennemgå nyt ordforråd, vise film og websider (f.eks. et lille spil til ordforrådstilegnelse på www.learnenglishkids.britishcouncil.org), men bruger også iPad'ens lille skærm til at arbejde med de samme opgaver og websider med elever som har svært ved at overskue den store skærm. Koblingen mellem den store og den lille skærm giver dermed nye muligheder for at arbejde med sproget på elevens præmisser.

Eksemplerne viser hvordan iPad'ens fleksibilitet kan understøtte forskellige faglige aktiviteter i og med at teknologien er en ressource som eleven og læreren har ved hånden. I eksemplerne fremhæves især iPad'ens multimodalitet, dvs. de faglige muligheder der ligger i at anvende lyd og billede løbende i sammenhæng med f.eks. ordforrådstilrettelse og mundtlighed. iPad'ens fleksibilitet understøtter således både de faglige aktiviteter og udvikler mulighedsrummet for didaktikken hvor lyd og billede øger læringspotentialer i læremidlerne. Derudover giver fleksibiliteten i teknologien også eleverne mulighed for at sammensætte læremidler på nye måder, så det passer til deres læringsbehov og -rytmer. Jeg har observeret at iPad'en ofte anvendes sammen med lærebøger og kladdehæfter, det vil sige at eleverne tilføjer fagets læremidler en ny dimension ved at anvende iPad'en som et multimodalt læremiddel. Mulighederne i teknologiens multimodalitet er derfor med iPad'en bogstaveligt talt ved hånden for eleven, samtidig med at bog og kladdehæfte fastholdes som genkendelige og væsentlige læremidler i undervisningen. Der er altså ikke nødvendigvis tale om at iPad'en erstatter eksisterende læremidler, men netop at der opstår nye relationer mellem læremidlerne, og at eleverne dermed kan skabe deres egen unikke sammensætning af læremidler (Meyer 2013; Johri 2011).

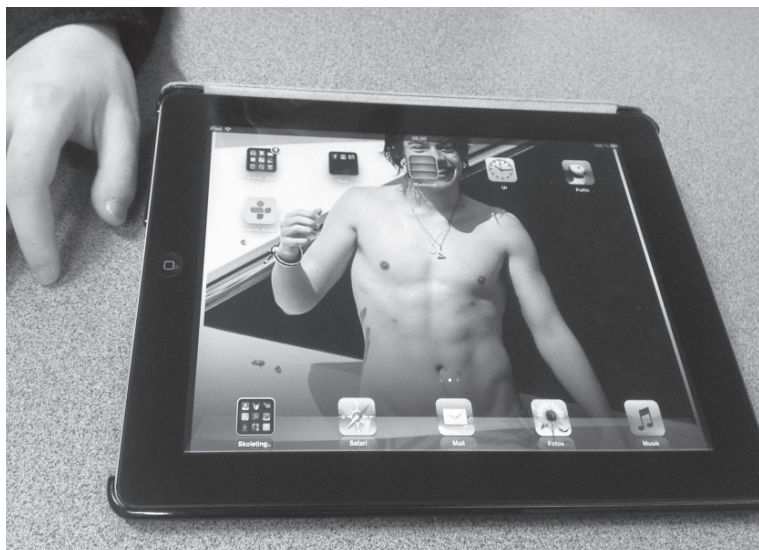
iPad'en i tyskundervisningen, interview og lydoptagelse

Motiverende brug af iPads i sprogundervisningen

Motivation er et begreb som ofte anvendes når mulighederne i den nye teknologi skal beskrives, f.eks. i sprogundervisningen, hvor motivationen ofte ligger i at eleven oplever at brugen af sproget giver mening i forhold til hans/hendes hverdag og livsverden (Kukulska-Hulme 2009; Kukulska-Hulme & Shield 2008). Eftersom iPad'en er elevens personlige teknologi, som han/hun har ved hånden og løbende præger med eget indhold, er mulighederne for at personliggøre læringen et aspekt af tabletteknologien som læremiddel – ligesom med smartphonen. Når eleven åbner sin iPad, vil den være forskellig fra alle andre iPads i den måde han/hun har organiseret mapper og apps på, i valget af billede til startskærmen m.m. I denne personliggørelse af teknologien ligger en række læringsvalg, f.eks. brugen af bestemte apps til at arbejde med fremmedsproget eller 'tagging' af websider, videoer osv. I disse valg og organiseringer ligger en række fortællinger om elevens interesser og relationer som kan inddrages i fremmedsproglæringen. Elevernes valg berører dermed en række indre motivationsfaktorer som aktiveres når eleven åbner sin iPad i skolen. Arbejder man f.eks. med grundlæggende ordforråd i tysk, vil det være en mulighed at koble arbejdet til elevens foretrukne billedmateriale, film, interesser og familierelationer. Dermed bliver arbejdet både meningsfuldt for eleven og aktiveret

ind i hans/hendes selvforståelse. Det skal nævnes at selv om det materiale som eleven præsenterer via sin tablet i et eller andet omfang er personligt og bør respekteres som sådant, så bruger eleverne meget tid på at vise hinanden dette indhold via skærmen. Personlighedsrelsen af teknologien er dermed en selviscenesættelse og et identitetsarbejde som eleverne i forvejen arbejder med i deres hverdag og deres aktiviteter på f.eks. de sociale medier.

Min forskning på Midtbykskolen viser således at eleverne motive- res af at læringen foregår via en personlig teknologi der bærer tyde- ligt præg af og iscenesætter deres fritidsinteresser, familierelationer, venskaber m.m. Jeg bad eleverne om at vise mig deres startskærm og forklare deres valg af skærbillede, mappestruktur, apps osv. Billederne i det efterfølgende af elevernes startskærme viser hvor forskellige deres valg er, og hvordan de personliggør teknologien og dermed deres læring.

Startskærm med Harry Styles (One Direction) og mappeorganisering

Som et udtryk for og en organisering af de forskellige dele af elevens liv giver iPad'en eleven mulighed for at forankre læringen i det nære, trygge og personlige. Den giver tilsvarende læreren mulighed for at få indblik i elevens præferencer og behov og løbende arbejde med målsproget. Man kan forestille sig at sprogundervisningen kan udnytte læringspotentialerne i den personliggjorte teknologi ved at knytte an til de fortællinger om elevernes interesser og hverdagsliv

Startskærm med 'mit yndlingsfodboldhold' og mapeorganisering

Mapeorganisering og baggrundsbillede med hund

som billeder, valg af apps og mapper afspejler. Den personlige teknologi kan dermed blive udgangspunkt for at arbejde med ordforråd, mundtlighed eller kulturforståelse i relation til det som optager eleven, og som han/hun er forankret i. iPad'en bliver i den sammenhæng en organisationsform som læreren kan basere sin fremmedsprogdidaktik på.

Organisering af elevens arbejde på iPad'en

Elevens valg af billede på startskærmen og organisering af mapper, valg af apps osv. er således et udtryk for hvordan han/hun ser verden, og hvordan læringen og arbejdet med fremmedsproget kan indgå i dette. Som organiseringsform er iPad'en dermed et vigtigt læremiddel for eleven i og med at notetagning og andre former for dokumentation og opbevaring bliver mere tilgængelige når iPaden er ved hånden. På Midtbykskolen var det tydeligt at elevernes selvstændige organisering af deres skolearbejde i filer og mapper blev mere udbredt i kraft af brugen af iPaden, og også lærerne oplevede at de kunne lette skolearbejdet og spare tid ved at dele dokumenter med eleverne og kommentere opgaver (som f.eks. engelsk stil) via Dropbox og Google docs.

Elevernes notetagning ændrede sig også i og med iPad'ens tilstedeværelse i skolearbejdet, f.eks. anvendte eleverne nogle nye måder at arbejde med indhold på idet de ofte brugte iPad'ens kamera til at tage billeder af hvad læreren skrev på tavlen. Gunther Kress argumenterer i sin bog om multimodalitet (2010) for at mediekonvergen- sen, dvs. det at mobiltelefonen kan kombinere telefon-, kamera- og medieafspillerfunktioner, ændrer de måder vi arbejder med indhold på, når vi 'klipper' noget fra nettet eller tager et billede af det i stedet for at skrive det ned med vores egne ord. Kress kalder denne proces for »capturing« (2010: 188). Ifølge en stor del af lærerne på Midtbykskolen frigjorde denne »capturing«, altså affotografering for at gemme som notater, tid i timerne og forbedrede især nogle af de skrivetsvage elevers mulighed for at deltage. Affotograferingen bevirkede således at undervisningen ikke længere blev præget af at man skulle vente på at alle blev færdige med at tage notater. Derudover observerede jeg at affotografering var en væsentlig del af elevernes arbejde med det faglige indhold i forbindelse med f.eks. ekskursioner og projektarbejde, hvor information og viden ofte blev indhentet via kameraet. Man kan forestille sig at etnografisk arbejde i fremmedsprogsundervisningen, bl.a. iagttagelse af sproglig kommunikation og tilegnelse af kommunikative færdigheder i forbindelse med studieture og ekskursioner (Risager 1996) kan støttes af iPad'en, og i det hele taget at elevens bevægelighed og arbejde med fremmedsproget i kontekst kan styrkes med den mobile teknologi. Optagelse af lyd kan eventuelt indgå i dette arbejde med sproget på linie med affotograferingen – begge dele kan således indeholdes i begrebet »capturing«. »Capturing«, personliggørelse af læringen og arbejdet

med tablettens multimediefunktioner er nogle af de nye muligheder der viser sig når iPad'en er ved hånden i sprogundervisningen.

Som et nyt læremiddel i fremmedsprogsundervisningen er iPad'en naturligvis ikke helt uproblematisk at arbejde med, selv om eleverne hurtigt tager den til sig og integrerer den i deres hverdag. Som nævnt ovenfor er der endnu ikke produceret særlig meget kvalificeret app-baseret læringsmateriale til fremmedsprogsundervisningen, hvilket kan være en udfordring for den lærer der er vant til at arbejde med lærebogsmateriale og som gerne vil arbejde med iPad'en på denne måde. Derudover er iPad'en i udgangspunktet tænkt som en personlig teknologi i en kommerciel kontekst, hvilket indebærer at der kan være udfordringer i at dele materiale eller at tilgå materiale fra andre enheder og systemer. Endelig er iPad'en en forholdsvis dyr investering for langt de fleste skoler, hvilket indebærer at mange skoler formodentlig vil investere i klassesæt snarere end i en tablet pr. elev. Som del af et klassesæt der evt. skal bookes og kun kan anvendes inden for en begrænset tidsramme, er iPad'en et andet læremiddel end det der er beskrevet ovenfor, selv om den som nævnt ganske udmærket kan bruges som en hurtig og tilgængelig computer eller et e-bogsbibliotek. Til sidst må det nævnes at iPad'en for nogle fungerer bedre som multimedieredskab end som tekstbehandlingsredskab. Hvad dette og mange andre aspekter af de nye tablets betyder for undervisning og læring i fremmedsprog, vil fremtidig forskning og undervisningspraksis forhåbentlig vise.

Noter

1 Rapporten kan læses her <http://www.skolenibevaegelse.nu/Nyheder/Resultater-fra-forskningsprojektet-Mine-foerste-100-dage-med-iPad-praesenteres.aspx>. Projektet var finansieret af Vejle Kommune.

2 Nogle skoler har investeret i iPads som klassesæt. I den sammenhæng har iPad'en en anden funktion end den som beskrives her, hvor eleverne havde en iPad hver, som de brugte i skolen og hjemme.

Litteratur

Burden, K., Hopkins, P., Male, T., Martin, S., and Trala, C. (2012). *iPad Scotland Evaluation*. Faculty of Education, University of Hull.

Hansen, J.J. (2010). *Læremiddellandskabet. Fra læremiddel til undervisning*. København: Akademisk Forlag.

Heinrich, P. (2012). *The iPad as a tool for education. A study of the introduction of iPads at Longfield Academy*, Kent. Nottingham: NAACE. PDF: <http://www.naace.co.uk/publications/longfield-ipadresearch>

- Hermann, M. (2014). Midt i en ny læremiddelkultur. *Sprogforum*, årg. 20, nr. 59 (2014).
- Johri, A. (2011). The socio-materiality of learning practices and implications for the field of learning technology. *Research in Learning Technology*. Vol 19, no 3, 207-217.
- Kress, G. (2010). *Multimodality. A social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.
- Kukulka-Hulme, A. (2009). Will mobile learning change language learning? *ReCALL* 21, 2.
- Kukulka-Hulme, A. & Shield, L. (2008). An overview of mobile assisted language learning: From content delivery to supported collaboration and interaction. *ReCALL* 20, 3.
- Melhuish, K. and Falloon, G. (2010). Looking to the Future: M-learning with the iPad. Computers in New Zealand Schools. *Learning, Leading, Technology*, vol 22, no 3, 1-15.
- Meyer, B. (2013). iPads in Inclusive Classrooms: Ecologies of Learning. Sampson, D.G., Spector, J.M. & Ifenthaler, D. (eds.) *Proceedings, International Conference on Cognition and Exploratory Learning in the Digital Age*, Fort Worth, Texas.
- Risager, K. (1996). Eleven som etnograf. *Sprogforum*, årg. 2, nr. 4 (1996). S. 49-54.